

Sebastian Tynkkynen ps ym.

Lakialoite laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Yleisradion toimintaa määrittää Yleisradio Oy:stä annettu laki, jonka 3 luvussa säädetään yhtiön tehtävistä. Ohjelmatoiminnalle on asetettu useita tavoitteita, joihin lukeutuu myös lain 7 §:n 3 momentin 2 kohdan sisältö. Momentissa ja sitä seuraavassa kohdassa säädetään, että ”julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti — — tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä”. Tällä lakialoitteella laissa säilytetään maininta kotimaisesta kulttuurista ja taiteesta, mutta poistetaan maininta virikkeellisestä viihteestä. Kaupalliset toimijat tarjoavat laajan kattauksen monipuolista viihdetarjontaa useilla alustoilla, minkä vuoksi verovaroin rahoitetun Yleisradion ei ole enää välttämätöntä kilpailla tällä sektorilla.

PERUSTELUT

Vuonna 2021 Yleisradion kulut olivat 508,3 miljoonaa euroa. Kulut katettiin lähes kokonaan Yle-
veron kautta saatavilla tuloilla. Kulujen suunta on viime vuosina näyttänyt ylöspäin, ja esimerkiksi vuoteen 2017 verrattuna vuosittaiset kulut ovat kasvaneet hieman yli 40 miljoonalla eurol-
la. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että yhtiön vaatima julkinen rahoitus kasvaa myös seu-
raavina vuosina. Rahoitustarpeen arvioidaan olevan jo yli 610 miljoonaa euroa vuonna 2026,
mikä luonnollisesti aiheuttaa nousupainetta myös Yle-veroa kohtaan.

Kun julkista taloutta halutaan saattaa kestävämmälle pohjalle ja menoja on pakko priorisoida, on
myös Yleisradion veroeurojen käyttöä tarkasteltava nykyistä kriittisemmin. Kuluja on saatava
taitettua päinvastaiseen suuntaan nykyisestä. Muuttuneessa mediaympäristössä siihen on vahvat
perusteet sekä edellytykset. Tilanteeseen on herätty esimerkiksi Isossa-Britanniassa, jossa budje-
tin kasvattamisen sijaan maan yleisradioyhtiö BBC:stä kansalaisille aiheutuvia kuluja suunnitel-
laan tulevana vuosina kevennettävän.

Yleisradiolla on oma tärkeä tehtävänsä, jonka ytimessä on suomalaisten riippumattoman tiedon-
saannin turvaaminen tilanteessa kuin tilanteessa. Tämän lisäksi on perusteltua, että Yleisradio
toimii sellaisilla tarpeellisiksi katsotuilla osa-alueilla, joilla kaupallisten toimijoiden tarjonta ei
yksinään riitä. Esimerkiksi Yleisradion panos kotimaisen kulttuurin elinvoimaisuuden säilyttämi-

Lakialoite LA 30/2022 vp

seksi on siksi tärkeää. Näillä tarpeellisillakin osa-alueilla verorahojen käytön tulee aina olla oikeasuhtaista. Kohtuuttoman suuret kulut eivät ole veronmaksajien näkökulmasta hyväksyttäviä.

Jotta Yleisradion toiminta ja siihen liittyvä veroeurojen käyttö pysyvät ajassa mukana, on lakia peilattava aina siihen ympäristöön, jossa elämme. Jos aiemmin Yleisradiolle laissa määrätylle tehtävälle ei myöhemmin ole enää riittäviä perusteita, pitää lakia päivittää sen mukaisesti. Muutoin käy niin, että Yleisradio jatkaa laajenemistaan sellaisille sektoreille, joilla sen toiminta ei ole enää järkevää verorahojen käyttöä. Samalla se voi viedä perusteettomasti tilaa sellaisilta toimijoilta, jotka harjoittavat toimintaansa ilman julkista rahoitusta.

Yleisradion lakisäätöinen velvollisuus tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää virikkeellistä viihdettä on kirjauksena sellainen, jota ei voida nykyajan yhteiskunnassa pitää enää välttämättömänä. Maininta virikkeellisestä viihteestä kirjattiin lakiin vuonna 2005. Tällä haluttiin selkeyttää yhtiön mahdollisuutta kohdentaa kustannuksia viihteen tuottamiseen, luomiseen ja kehittämiseen. Yleisradio on sinällään aivan perustellusti vedonnut tämän kirjausten olemassaoloon, kun valtion mediayhtiön toimintaa viihteen parissa on kyseenalaistettu. Jos tältä osin halutaan muutoksia yhtiön toimintaan, pitää muuttaa sen toimintaa säätelevää lakia.

Jos verrataan vuoden 2005 suomalaista yhteiskuntaa siihen, jossa nyt elämme, on virikkeellisen viihteen tarjonnassa koettu valtava murros. Tarjontaa on lähestulkoon loputon määrä, josta kansalaiset voivat valita itselleen mieluisinta sisältöä esimerkiksi lukuisten suoratoistopalveluiden kautta. Näitä on saatavilla kattavasti myös ilmaiskanavien tarjoamina, minkä seurauksena perinteisen maksuttoman televisioviihteen katseluaika ei ole enää entisen tavoin sidoksissa ohjelman lähetysaikaan tai televisioon ylipäätään.

Lisäksi sosiaalinen media on mullistanut ihmisten ajankäyttöä melko lyhyessä ajassa. Esimerkiksi, kun maininta virikkeellisestä viihteestä kirjattiin lakiin vuonna 2005, samana vuonna perustettiin videopalvelu YouTube. Viisitoista vuotta myöhemmin sillä arvioitiin olevan Suomessa kuukausitasolla jo yli kolme miljoonaa käyttäjää. Vastaavia esimerkkejä löytyy lukuisia, jotka osoittavat virikkeellisen viihteen ja sen kuluttamisen muutokset. Ne osoittavat samalla sen, kuinka paljon valtion mediayhtiön rooli tällaisen sisällön tuottajana on menettänyt merkitystään. Yleisradioyhtiöiden toiminnan perusteena oleva puolueettomuuden turvaaminen ei sekään viihdesisältöjen osalta ole olennaisessa roolissa. Kansalaisten puolueeton tiedonsaanti ei vaarannu, jos viihdekenttä jää nykyistä enemmän kaupallisten toimijoiden vastuulle.

Kaikesta huolimatta laissa edelleen velvoitetaan Yleisradiota tuottamaan suomalaisille virikkeellistä viihdettä. Tietynlaisena ongelmana voidaan nähdä se, että rajanveto erilaisten sisältöjen välillä on ajoittain hankalaa. Aina ei ole täysin yksinkertaista luokitella, mikä kuuluu viihteeseen ja mikä ei. Koska kirjaus virikkeellisestä viihteestä on olemassa, voidaan sen nähdä antavan Yleisradiolle hyvin laajat mahdollisuudet tuottaa sellaistaakin sisältöä, jonka mielekkyyttä voitaisiin joutua ilman kirjausten olemassaoloa arvioimaan tarkemmin. Kirjauksen poistaminen ei tarkoita kuitenkaan automaattisesti sitä, että kaikki viihdetyypiksi luokiteltava sisältö poistuisi Yleisradion tarjonnasta. Jo ennen virikkeellisen viihteen kirjaamista lakiin Yleisradion oli mahdollista näyttää urheilutapahtumia, joten esimerkiksi tämä olisi mahdollista jatkossakin.

Lakialoite LA 30/2022 vp

Yleisradion tuottamien sisältöjen säilyttämiseksi ei riitä se, että niitä seuraa jokin osa suomalaisista. Tietty katsojamäärä voi riittää yksityiselle toimijalle perusteena jatkaa tietyn sisällön tuottamista, mutta julkisella toimijalla tarkastelun on aina oltava laajempaa. Kattaukseen pystyttäisiin varmasti hankkimaan vieläkin enemmän sellaista sisältöä, joka saavuttaisi katsojia. Kyse on kuitenkin siitä, mikä nähdään yhteisistä varoista maksettuna perusteltuna. Kaikilta osin virikkeellisen viihteen tuottaminen ei tätä tavoitetta enää toteuta. Lakia on siksi tarpeen päivittää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:n 3 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 474/2012, seuraavasti:

7 §

Julkinen palvelu

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti:

2) tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria ja taidetta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 27.5.2022

Sebastian Tynkkynen ps
Lulu Ranne ps
Vilhelm Junnila ps
Sheikki Laakso ps
Petri Huru ps